

DRAKULA AZ ÖSSZEESKÜVÉS-ELMÉLETEK HÁLÓJÁBAN

A bukaresti tudományegyetem tanára, Eugen Denize több évtizede foglalkozik a török–velencei katonai, politikai és kereskedelmi kapcsolatok történetével és a kapcsolatoknak a román fejedelemségekre, Havasalföldre és Moldvára gyakorolt hatásával. Tavaly jelent meg *Románok az oroszán és a félhold között. A török–velencei kapcsolatok és ezek hatása a 15. és 16. századi román térségre* című jelentős munkája.¹ A szerző azt vizsgálja, hogy a Velence és a Török Birodalom közötti háborúk és békék, illetve az egyéb érintkezések milyen hatással voltak a két román fejedelemség fejlődésére. Velence erősödésével párhuzamosan, főleg a 15. században, Havasalföld és Moldva (az 1450-es és 1470-es években, Ștefan cel Mare és Vlad Țepeș-Drakula uralodása idején) nagyobb függetlenséget tudhatott magáénak a törökkel szemben. A következő században a velencei hatás már jóval kisebb, hiszen a városállam katonai hatalma eltörpült a török túlerő mellett, és a levantei kereskedelemről származó hatalmas hasznot a lagúnák városa békésebb eszközökkel próbálta biztosítani. Ehhez kapcsolódik az erdélyi szászoknak a levantei kereskedelemben játszott szerepe, hiszen a magyar királyok ezt a jogot számukra mindig is biztosították. Az erdélyi szászok gyakran folyamodtak politikai manőverezéshez, hogy szabadon eljuthassanak a dunai kikötőkbe, így hol az egyik román vajdát, hol a másikat támogatták, attól függően, hogy ki ígért nagyobb kedvezményeket. Nagyszébenben és Brassóban több vajdajelölt is élt ebben a korban. Főképpen innen származnak a havasalföldi vajdák (például Vlad Țepeș-Drakula) és a brassói a vagy nagyszébeni szászok közötti, gyakran sok áldozatot követelő konfliktusok.

Eugen Denize egyébiránt rendkívül alapos és jól dokumentált munkájában újraalkotja a törökellenes harc „megbonthatatlan” hármasságát! Az, amit II. Pius pápa mondott Hunyadi Jánosról a nándorfehérvári csata után („Magyarország a kereszténység pajzsa és a nyugati civilizáció védője.”) immáron kivetíthető a moldvai és a havasalföldi vajdára is. Denize érvelése a következő: a románok nem álltak ölbe tett kézzel a török uralom terjeszkedésével szemben, és olyan személyiségek, mint Hunyadi János (Iancu de Hunedoara), Vlad Țepeș és Ștefan cel Mare fegyverrel válaszoltak a kihívásra, és mindazzal, amit végrehajtottak, sikerült lelassítaniuk a török terjeszkedését, és időt biztosítottak a közép-európai államoknak, hogy megfelelő megoldást keressenek és találjanak a török végleges feltartóztatásra. Lehetőségeikhez mérten ezzel a románok hozzájárultak a 15. században és a következő századokban a Kelet- és Nyugat-Európában tapasztalt modernizációs folyamatok elindításához és megszilárdításához.² Ez a román történetírásban egyáltalán nem új megközelítés látványosan kiemeli a magyar történelemből Hunyadi János nemzetközi híru és jelentőségű törökellenes harcait, mintegy átülteti a román történelembé, és így akár igaza is lehet a szerzőnek, amikor azt állítja, hogy a török ellen Mátyás nem tudott felmutatni olyan látványos sikereket, mint Vlad Țepeș 1462-es hadjárata, a szultán elleni éjszakai támadása, vagy Ștefan cel Mare 1475-ös vászlói (Vaslui) győzelme. (Itt jegyzem meg, hogy Hunyadi Mátyás, a sziléziai hadjáratot követően, Magyar Balázs vezetésével Ștefan cel Mare moldvai vajdának segélyhadat küldött, és együtt győzték le a törököket a vászlói csatában, 1475. január 10-én.) Ebből adódik a következtetés, miszerint Vlad Țepeș és Ștefan cel Mare fontosabb tényezőnek számított Velence törökellenes politikájában, mint Mátyás és a Magyar Királyság.

Eugen Denize szerint Velence átlátott Mátyás „fondorlatos politikáján”, hiszen tudomást szerzett a magyar király és II. Mohamed közötti 1462 őszén kötött titkos békéről, amelyet Velence és a pápa minden eszközzel próbált felbontani. Az 1462. február 11-i, Mátyáshoz írott levelében Vlad Țepeș hathatós katonai segítséget kért a királytól, de ha mást nem, akkor legalább az erdélyi és székely katonaságot. Viszont Mátyás nem válaszolt a levélre, és egyszerűen elodázta a segítséget. „Egyáltalán nem volt lovagias tett Mátyás részéről, hogy nem védte meg vazallusát.”³ A magyar király csupán ősszel indult Erdélybe, miután a szultán visszavonult seregével Havasalföldről. Tény, hogy a szultán már 1462 júliusában hazatért, írja Domenico Balbi Isztambulból a velenceieknek, és Vlad Țepeș helyett pedig Radu cel Frumost jelölte a havasalföldi trónra, amit Mátyás is elfogadott. Ekkor Mátyásnak ki kellett találnia valamit, ami bizonyítja Drakula árulását, hogy elfogassa és rabláncra verje, majd 12 éven keresztül fogva tartsa Budán és Visegrádon. Ezzel a pápa, Velence és az európai közvélemény előtt Mátyás „magyarázatot adott” arra, hogy azért nem indulhatott a török ellen, bár nagy összegű támogatást kapott a pápától, mert Vlad Țepeș-Drakula elárulta őt. Mátyás, írd és mondd, három hamis levelet készített. (Denize – a legtöbb román és néhány magyar történészhez hasonlóan – egyről tud.) Ezeket aztán elküldték a szultánnak, Bassa pasának (Mehmet pasának) és a harmadikat „Thoenona uralkodójának” (talán Ștefan cel Marenek), ám a levelek Mátyás kezébe „kerültek”.

A Nagyszeben melletti Roandolából (az eredeti szövegben Rauthal, Rothe!, magyarul Rudály) 1462. november 7-én keltezett levelében Vlad Țepeș ezt írta a szultánnak: „*Uralkodója uralkodóknak és Ura a világ urainak, kik a Nap alatt élnek, a hatalmas Murádnak, a mindenkiben áldott hatalmas Mehmed szultánnak alázatos hódolatát küldi János vajda, Oláhország ura. Én, az Ön hatalmas Birodalmának szolgálja, tudatom afelől, hogy a mai napon tábort bontva országomba indulok sereggemmel, melyet Isten kegyelméből összegyűjteni reménykedem, hacsak az Ön parancsa ennek nem vet akadályt. Nagy alázattal kérem Ö Fényességét, hogy tekintsen el hibáimtól és bűneimtől, hiszen gyalázatosságomban vétkeztem Felséged ellen, s országában kegyetlen dolgokra vetemedtem. Ezért könyörögve kérem Felségedet, irgalmazzon meg nekem, és engedélyezze, hogy Felségedhez követeket küldjek. Hiszen jól ismerem Erdélyországot, s egész Magyarország összes megyéjét, jártas vagyok az ügyeknek és helyeknek állapotában. Ha a Birodalom Ö Fényességének kedvére lenne, hogy megbocsássa gáztetteimet, kezére játszhatom egész Erdélyországot, mert miután ezt elfoglalta, innen hatalmába veheti egész Magyarországot. Követeim minderről bővebb hírekkel szolgálnak Felségednek. Életem végéig rendületlen szolgálja leszek ebben a hitben. Birodalmát Isten tartsa életben sokáig! Kelt Rathaulban, 1462. november hó 7-én.*” (Sz. Farkas Jenő fordítása.)⁴

A levél másolatát Mátyás elküldte II. Pius pápának, aki történeti munkájában lejegyezte a levél latin fordítását és hozzáfűzte, eredetileg „bolgár nyelven” írták.⁵ Természetesen a román történészek, igen kevés kivétellel, elfogadták azt az álláspontot, hogy e levél hamisítvány. Így Mátyás a hozzá menekülőt ellenségesen fogadta, majd elfogatta, „nagyszabású gyalázkodó propaganda-hadjáratot” indított ellene, és „iszonyatos kegyetlenségek” elkövetőjeként tüntette fel. Denize szerint Európa, a pápa, a Velencei Köztársaság, III. Frigyes és mások azért voltak hajlandóak elfogadni ezt a hamis képet, mert az akkori Európa gondolkodásában „egy görögkeleti uralkodó, amilyen Vlad Țepeș volt, nem lehetett más, mint a katolikus király, Mátyás vazallusa”.⁶ Ezzel lesz kerek a Mátyás-féle Drakula-ellenes propaganda-hadjárat elmélete.

Denize szerint az összeesküvés legfontosabb eleme a Mátyás által megrendelt ún. összöveg, amelyet a magyar király udvarában találtak ki a „vérszomjas, kegyetlen és zsarnok Drakuláról”, mely szöveg „hirtelenjében” elárasztotta egész Európát, beépült a korabeli krónikákba. Később, az 1480-as évektől német újságlapok, jeles történeti munkák és világtörténetek szólnak Drakuláról, és nem kevésbé rémtetteiről. Figyelemre méltó, hogy például Adrian Andrei Rusu középkorkutató számos ellenvetést fogalmazott meg Drakula levele kapcsán, és felteszi a kérdést, vajon a kor politikusai ennyire naivak lettek volna, hogy elfogadják Mátyás magyarázatát?⁷ Szó sincs róla! Ami a rémtörténetek terjedését illeti, a román kutató elfogadja, hogy Magyarországon keresztül kerültek az európai köztudatba (honnan máshonnan?), de ezek nem mértéktelen túlzások, hanem olyan tények, amelyeket hasonlóképpen írtak le a görög és török krónikák is. Így, bár vakmerő harcos volt, a vajda súlyos pszichés problémákkal küzdött – írja Adrian Andrei Rusu.⁸

Képzelnék el Mátyást, a kor médiaguruját, amint 1462-ben szétküldi köveit III. Frigyes udvarába, a pápához, Velencébe, a német kereskedővárosok nyomdászaihoz, előljáróihoz, a török szultánhoz, és parancsba adja nekik: íme, a Drakuláról szóló „összöveg”, tessék terjeszteni minden lehetséges úton. Ők mindannyian végre is hajtják a parancsot: a német nyomdászok és a török krónikáírók meg sem állnak az 1550-es évekig, és egyre-másra nyomják ezeket a *Flugblatt*okat, és írják a török szultánok történetét a hihetetlen Drakula gonosz tetteivel fűszerezve. III. Frigyes megparancsolja Michael Beheimnek, hogy írjon egy ezersoros költeményt Drakula gatzetteiről, mendendő a nagy szégyentől „örökkön hű barátjukat”, Mátyás királyt azért, mert nem támadta meg a törököt. II. Pius nekilát, és ő is megírja a „szadista keresztes lovag” (Makkai László megfogalmazása) kegyetlenségeiről szóló történeteket, majd a német és svájci kolostorok másolói szorgosan dolgoznak, és Mátyás parancsára sokszorosítják ezt a temérdek hazugságot, mialatt Vlad Drakula láncra verve szenved a Salamontoronyban. Közben Mátyás parancsára Budán megfestik Drakula portréját, és ennek alapján kialakul egy emblematis Drakula-ikon, melyet ugyancsak Mátyás parancsára a templomok oltárképeire festenek a korabeli művészek, legtöbbször Pilátus helyett. Így történhet tehát, hogy már 1460–1465 körül Drakula megjelenik a *Pilátus kihallgatja Jézust* című oltárképen,⁹ majd a bécsi Maria am Gestade-templom 1460–1470 körül festett oltárképén, a *Szent-András keresztre feszítése* (1470–1480) című oltárképen,¹⁰ és talán még többtucatnyi oltárképen, amely mára már elenyészett.

Ezután már nem volt nehéz Mátyás számára, hogy elhitesse Drakuláról azt a temérdek kegyetlen rémtettet, amelyet véghezvitt uralkodása idején. Talán keveseknek tűnik föl, hogy Mátyás fő „propagandamestere”, Janus Pannonius még az sem tudja, hogy Vlad Drakula (Dragula) nem moldvai, hanem havasalföldi vajda. Versének címe *Dragula, moldvai vajda fogságba eséséről*. Így ír: „ZengjeteK ünnepi dalt! Láncot hord végre a zsarnok/ Már ha igaz, mit a hír szerterepülve susog” (Muraközy Gyula fordítása), de lehet, hogy Mátyás még nem döntött arról, amiről Hubay Ilona elsőként írt,¹¹ tudniillik, hogy korát megelőzve a magyar király a sajtót is felhasználta a közvélemény irányítására, ennek bizonyítéka például az 1485-ben Strasbourgban kiadott III. Frigyes ellen lázító röpirat. Drakula históriáját tehát valószínűleg 1485-ben nyomták – írja Hubay Ilona –, akkor, amikor Mátyás Bécs ura volt. Hubay Ilona szerint feltűnő a Drakuláról szóló újságlap magyar vonatkozású híreinek hangsúlya, így lehet, hogy kiadásában – így szól a szerencsétlen félmondatt – „magyar szándék is rejlik”.

Radu Florescutól egészen Matei Cazacuig és Ralf-Peter Mártinig mindenki széltében-hosszában idézi ezt a néhány szót, amely perdöntő érvként lépett be a 20.

századi „drakulalógiába.” Mátyás Drakula-ellenes propagandájának hívei gyakran említik Leonhard Hefft feljegyzéseiből (1471–1474) a következő mondatot: „*Most külsője kegyetlennek és komornak tűnik, hiszen festett képe szinte az egész világon elterjedt.*”¹² Ez az állítás éppenséggel Hubay Ilona elméletét vonja kétségbe, hiszen már az 1460–1470-es években, tehát 1485 előtt, a történet-sor és a Drakula-ikonográfia teljes „vertikumában” kialakult. Ezeket az újságlapokat a 15. század vége felé újrafogalmazták, de az átírt és újra kiadott szövegek alapján az újságlapok datálása kevésbé tűnik pontosnak, hiszen a szemfüles nyomdászok egyre növekvő fogyasztói horror-igényeknek tettek eleget, attól függően, hogy hol, milyen városokban és régióban terjesztették azokat.

Mások a Drakula-történetekben olvasható egyes kifejezések magyar alakjára hívják fel a figyelmet, mint például a Laslaw (László) vagy a „wayda” (vajda) szavakra. ami, szerintük, azt bizonyítja, hogy a szövegek Budán keletkeztek. Nem elhanyagolható történelmi tény, hogy Erdély a Magyar Királyság része volt, s talán még magyarul is beszélhettek ott, nemcsak a budai udvarban. Felhívnam a figyelmet arra, hogy a korabeli szláv nyelvű levelezésben az összes havasalföldi vajda magát „Omlás és Fogaras hercegének” nevezi, és a *herceg* szó magyarul jelenik meg a szövegekben, gyakran latin betűs alakban.

Az összeesküvés-elmélet hívei szívesen idézik a Drakuláról szóló első hiteles történetet, melynek szerzője Miklós modrusi püspök (II. Pius pápa magyarországi követe), aki személyesen is látta Drakulát visegrádi fogsága idején, és elbeszélgetett a vajda embereivel is. A Drakula-történetet a püspök a magyar királytól hallotta (Narrabat rex fidem facientibus notariis, qui descriptioni intendebant): „*A vlahok zsarnokát, Drakulát, mely névvel ők az ördögöt nevezik, fogságban láttam, amikor a hun (magyar) király mellett II. Pius pápa követi tisztét töltöttem be: termete nem magas, de igen izmos és erős, külsőre kegyetlen és félelmetes, sasorra igen nagy, tág orrlyukakkal, arca pedig sovány és sápadt, hosszú szempillái tágra nyílt kék szemeit övezték, fekete és sűrű szemöldöke fenyegetővé tették nézését, bajuszán kívül arcát és állát borotválta. Kiugró homlokcsontjai növelték fejének méreteit. Magas tarkóját bikáéhoz hasonló nyaka kötötte széles vállaihoz, melyre fekete, göndör hajfonatok hullottak.*”¹³

A propaganda-hadjáratosoknak nem tűnt föl, vagy talán nem akarják tudomásul venni, hogy Miklós modrusi püspök műve: *De Bellum gothorum*¹⁴ – amelyben beszámol Drakuláról – 1473-ban, tíz évvel később jelent meg, és ekkorra már a Drakula-történetek bejárták egész Európát. Ha Mátyásnak annyira szüksége lett volna a püspök írására, akkor propaganda-gépezetével rögvest kiadatta volna legalább a Drakulára vonatkozó részeket, hiszen a püspök hosszú időt töltött Vitéz János nagyváradi és Mátyás budai udvarában.

Ami a törökellenes hadjáratot illeti, II. Pius pápa 1463 októberében hirdette meg a szent háborút, majd 1464 nyarán az Adria partjaira, Anconába vonult, ahol Velence és III. Jó Fülöp burgundiai herceg csapatait várta, hogy a flotta élén elinduljon a török ellen, mely hadjáratához megnyerte Hunyadi Mátyás támogatását is. De a gutatítésben szenvedő II. Pius 1464. augusztus 15-én elhunyt. Ezzel a törökellenes kereszt-hadjárat gondolata Európa nyugati részén elhalványult, és csak idő kérdése volt a török nyugati terjeszkedése. Így 1464 után Mátyás egyedül találja magát a törökkel szemben. Történelmi tény, hogy Mátyás már II. Pál pápához is segítségért folyamodott – Csezmicei János pécsi püspök és Rozgonyi János tárnokmester vezette követség révén – a törökellenes hadjárat megszervezéséért. A költségekre szánt összeg első részletét (57 ezer aranyforintot) a pápai pénziár ki is fizette. Viszont ez a velenceiek 15

ezer forintos támogatásával együtt is igen kevésnek bizonyult. Mátyás kimutatta, hogy legalább 300 ezer forintnyi segítségre lett volna szüksége a török elleni hadjáratához. (Lásd Fraknói Vilmos munkáit.)

A Drakula-történetek már 1485 előtt – először szóban, majd kéziratos formában – terjedtek Európa-szerte. Négy német nyelvű kézirat ismert, és a felsorolt történetek igen sok ponton megegyeznek egymással. Ezek a következők: az ausztriai Lambach-kolostorban őrzött Drakula-történet csak másolatban maradt fenn, a svájci Sankt Gallen-apátságban *Geschichte Drakole Waide* (Drakula vajda története) címmel lelhető fel, a londoni British Libraryben a *Die histori von dem pösen Dracol...* (A gonosz Drakula története) című kéziratot őrzik, végül a franciaországi Colmar városi könyvtárában található még egy kézirat. A négy kézirat közül csak a londoni született 1462 után, ugyanis a többi három nem említi Drakula visegrádi fogságát. Igen eltérő források – mint Beheim verses eposza, a nyomtatott újságok, az orosz krónika, Bonfini Drakuláról szóló tudósítása, a török krónikák, a korabeli pápai követek levelezése – sok helyütt szó szerint megegyeznek. Ami különbözik, az természetesen a befogadó – német, magyar, szláv, török – olvasóközönség politikai-erkölcsi elvárásai, az uralkodói érdekek, hagyományok és nem utolsósorban a szórakoztató szándék.

Bonfini, Mátyás udvari krónikása, miért ír oly visszafogottan Drakula gaztetteiről, hiszen csupán hatot sorol fel a 48 ismert történetből? Egész egyszerűen Mátyásnak harminc éven keresztül nem volt elegendő pénze ahhoz, hogy Drakula hírnevét minden eszközzel befeketítse!

Ha az egyik legértékesebb és egyben legrészletesebb kútfőt, a Beheim-krónikát vizsgáljuk, hamar kiderül, hogy Michael Beheim közel ezersoros költeménye távolról sem lehetett megrendelt propaganda-anyag, hiszen a cseh–német származású lovag az 1450-es években Cillei Ulrik szolgálatában állt, majd 1456-ban Pozsonyban V. László királyhoz szegődött és részt vett a nándorfehérvári csatában. Jelen volt pártfogójának, Cilleinek a meggyilkolásánál is. Mint írja, a Hunyadiak őt is fogva tartották és kirabolták, emiatt a Hunyadi-házzal szemben mindig is ellenséges érzelmeket táplált. Hunyadi Jánosról például azt írta, hogy a kormányzó sok szégyenletes dolgot követett el, minden hasznot és jövedelmet elvett a királytól, és Cillei, mint a király legközelebbi rokona, ezt az állapotot nem akarta tűrni. Ezért kellett őt eltávolítani a Hunyadiak útjából. Mindezt csak azért említjük, hogy Beheim semmiképpen sem állhatott Hunyadi Mátyás oldalán, amikor 1463–1464-ben költeményét megírta. Ebben az időben Beheimet 1466-ig III. Frigyes császár udvarában találjuk. Ami a felsorolt történeteket illeti, szinte szó szerint megegyeznek a kéziratokkal és a későbbi újságokkal, hiszen a földrajzi nevek, az évszámok alapján jól nyomon követhetők Vlad Ţepeş-Drakula uralkodásának különféle szakaszai.

A Beheim-krónika magyar változata az egyetlen olyan fordítás,¹⁵ amely nem értelmezi sem a földrajzi neveket, sem a történelmi vonatkozásokat, holott ennek már közel százéves gyakorlata van, kezdve Ioan Bogdantól, Gregor Conduratitól és Bleyer Jakabtól egészen napjainkig. Csak néhány példa az erdélyi szász falvakra: a fordításban megjelenő „Holzmaina” magyarul *Holmány*, németül *Holzmengen*, „Neudorf” *Szászújfalu*; „Klosterholz” *Hermány*, németül *Kastenholz*; „Beckendorf” *Bofalu*; „Seinding” *Feketehalom*; „Amlas” *Omlás*, „Fugrach” *Fogaras* (még a román térképeken is); viszont a „Preissl” megnevezés *Brăila* dunai kikötőt jelzi; „Fogras” egyszerűen Bulgáriát jelent, hiszen Vlad Ţepeş 1462-es bulgáriai hadjáratáról van szó. Így nem lehet tudni, hogy Drakula merre jár, holott ennek rendkívül fontos szerepe van a történetek hitelessége szempontjából. De talán a legszembetűnőbb félreértelmezés az, ami-

kor Drakulát fogságba ejtik, elviszik Magyarországra, és „Dzsurdzsú magas várában” tartják őrizetben. Tehát Visegrád helyett Mátyás Giurgiuba, azaz Gyurgyevóba, a török várába záratta Drakulát. Az elírás onnan származik, hogy az eredetiben Jersiu vára olvasható, ami *Wisud*, azaz Visegrád helyett került Beheim szövegébe. De az is rejtély, hogy az 1485-ös Drakula-történetben¹⁶ Hunyadi János miért lett „az idős, törökbarát kormányzó”, ami fölöttébb „érdekes” történeti megközelítés. Az OSZK állományában őrzött eredeti újságlapban „de olve gubernator” áll.¹⁷ Ennél azért nagyobb figyelmet érdemel Vlad Ţepeş-Drakula!

Makkai László, aki jól ismerte a magyar–román történelmi kapcsolódási pontokat, ezt írta róla: „*A keresztény szolidaritásnak és a magyarbarátságnak egyetlen vajda sem volt olyan odaadó, minden áldozatra kész híve, mint ő, s ezt tudta Mátyás is. ... a fiatal Vlad-Drakula évekig élt Hunyadi János, majd Mátyás király környezetében, beházasodott annak családjába, áttért katolikusnak, így a magyar udvar szemében ő volt a legalkalmasabb ember a törökellenes politika következetes, megalkuvás nélküli képviselésére.*”¹⁸

Érdekességként említem, hogy Raymond McNally, aki Radu Florescuval több Drakula-monográfiát írt, 1997-ben egy román történelmi folyóiratban megjelent cikkében a következőkkel lepte meg a román közvéleményt: „*Ismét előtérbe került az a gyanús nacionalista elmélet, miszerint Vlad Ţepeş magyar »összeesküvés« áldozata lett, mivel nevét befeketítették. Egy ilyen elmélet, ostoba módon, a történelemben visszavetíti a nemzetek közötti gyűlöletet, olyan területre, ahol ennek nyilvánvalóan nincs helye. Ellenkezőleg, a történelmi Drakulát olyan személyiségnek kellene tekintenünk, mely túllép a nacionalista irányzatokon és igazi nemzetközi formátumú történelmi alak. Napjainkban Drakulát a román–magyar megbékélés szónokának kellene tekintenünk.*”¹⁹

Mindezek fényében egyszerűen mulatságos az az állítás, miszerint: „A mai szemlélő számára egyébként e szövegek [értsd Drakula-történetek] tendenciózussága egyértelműnek tűnik.”²⁰ Itt az ideje, hogy túllépjunk a német, angol és román Drakula-monográfiák e szemléletén, amelyet, mint fentebb láttuk, számos történész bírál.

Jegyzetek

¹ *Denize, Eugen*: Româniii între Leu și Semilună. Relațiile turco-venețiene și influența lor asupra spațiului românesc (secolele XV–XVI). Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun, 2009.

² „Dar românii nu au asistat pasivi la intensificarea dominației otomane. Ei au răspuns cu armele, personalități ca lancu de Hunedoara, Vlad Ţepeş și Ștefan cel Mare, prin tot ceea (sic!) ce au făcut, reușind să încetinească expansiunea turcilor, dând, astfel timp statelor din Europa Centrală să caute și să găsească răspunsurile adecvate pentru oprirea definitivă a acesteia. În acest fel, românii și-au adus și ei contribuția, în măsură posibilităților lor, la demararea și consolidarea proceselor de modernizare cunoscute în Europa Centrală și Apuscană în secolul al XV-lea și în cele următoare.” *Denize*: i. m. 102–103.

³ Denize talán nem gondolt arra, hogy az így a beárménykolt Mátyás-kép ellentétben állhat a román nemzeti himnusz szellemével, ugyanis a harmadik szakasz így szól: „Kisért Mihály, István, Mátyás büszke árnya/ Ó, román nemzet, nagy ősök ivadéka/ Kezdedben fegyver, ereidben tüzes vágó, /Egyként kiáltsd: „Szabad élet vagy halál!” (Sz. Farkas Jenő fordítása.)

⁴ Pii II Pontificis Max. Commentarii rerum memorabilium, quae temporibus suis contigerunt. Frankfurt, Officina Aubriana, 1614. 296–318.

⁵ Uo. 311.

⁶ *Denize*: i. m. 116.

⁷ Matei Cazauc Drakula-könyvéről írott recenziójában megkérdőjelezi azt az állítást, miszerint Drakula levele „zavaros és értelmetlen” lenne, hiszen Mátyás politikai partnerei mindenk voltak, csak naivak nem, köztük például II. Pius pápa, aki le is másolta a levelet. („Discutând documentele prezentate regelui Matia drept mărturie ale trădării lui Vlad Ţepeş, se califică ca textul motivației ar fi fost „fără cap și coadă”. Totuși

aceleași documente inconsistente au fost asimilate de către partenerii politici, care numai naivi nu pot fi socotiți. Este cazul lui Piccolomini (Pius al II-lea), care s-a îngrijit chiar să copieze motivația de bază și s-o transmită posterității.) Lásd *Adrian Andrei Rusu*: Matei Cazacu: Dracula. Traducere din franceză de Dana-Ligia Ilin. București, Humanitas, 2008.

<http://www.medievistica.ro/texte/tribuna/recenzii/Matei%20Cazacu%20Dracula.htm>.

⁸ „Suntem de acord că vestea despre amănuntele cruzimilor lui Țepeș s-a propagat prin intermediul Ungariei. Doar că ele nu erau hiperbolizări, ci fapte pe care le-au povestit în termeni apropiați și cronici grecești sau otomane. Deci, indiferent cât de viteaz ar fi fost, vodă avea grave probleme psihice.” Uo.

⁹ A Ijubljanai Nemzeti Képtár tulajdona (a bécsi ferences templom oltárképe).

¹⁰ Österreichische Galerie Belvedere (lilienfeldi kolostor).

¹¹ *Hubay Ilona*: Egykorú újságlap Drakula vajdáról. Különlenyomat a Magyar Könyvszemle 1947-es évfolyamából. Budapest, 1948. (Újabb kiadás: Magyar Könyvszemle, 118. 2002/1. 41–46.)

¹² *Cazacu, Matei*: Dracula. Traducere din franceză de Dana-Ligia Ilin. București, Humanitas, 2008. 131.

¹³ *Sz. Farkas Jenő*: Drakula vajda históriája. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1989. 46–47.

¹⁴ *Fraknói Vilmos*: Miklós modrusi püspök élete, munkái és könyvtára. In: Magyar Könyvszemle, 1897/1. 9–13.

¹⁵ A Drakula-történetek kezdetei. Közreadja: Balogh F. András. Budapest, Littera Nova Kiadó, 2008.

¹⁶ Drakula kényúr. (Szócs Petra és Balogh F. András fordítása.) In: A Drakula-történetek kezdetei. i. m. 61.

¹⁷ *W. Salgó Ágnes*: Drakula vajda teteteinek krónikája egy ősnymotatvány lapjain. In: Drakula. Az 1485-ben Bartholomaeus Gothan lübecki nyomdájában megjelent ősnymotatvány hasonmás kiadása. W. Salgó Ágnes tanulmányával. Budapest, OSZK, 2002.

¹⁸ *Makkai László*: Magyar–román közös múlt. Budapest, 1948. 72.

¹⁹ *Florescu, Radu–McNally, Raymond*: Dracula. A biography of Vlad the Impaler. London, Hale, 1974; *McNally, Raymond T.–Florescu, Radu*: Dracula, prince of many faces. His life and his times. Boston, Little Brown, 1989; *McNally, Raymond T.–Florescu, Radu*: The complete Dracula. Acton, Mass, Copley Pub. Group, 1992; *Florescu, Radu–McNally, Raymond T.*: In search of Dracula. The history of Dracula and vampires. Boston, Houghton Mifflin, 1994.

²⁰ *Mc. Nally, Raymond–Le Blanc, Benjamin*: Dracula. In: Revista de istorie, 1997. február, 14.